

106 VASA TIDNING, SOM BERÖMLIGEN SÖKER ...

Saima n:o 22 30. V 1844

Vasa Tidning, som berömligen söker göra utmärktare talanger bland almogen kända af den större allmänheten, och som sålunda äfven först fästade uppmärksamheten på den numera i Vasa bosatta kronometerfabrikanten Särkelä, har nyligen gjort en framställning af trenne andra konstlerfarna mäns lefverne och verksamhet. Tvenne af dem äro 10
bröderne Olof Henric Helander och Leander Helander från Ylivieska kapell i Kalajoki. Arten af deras verksamhet förstår läsaren bäst, då han får veta, att de äro mästare till de bekanta Österbottniska malm-ljustakarne. Men de förfärdiga äfven arbeten, som fordra större konstlerfarenhet, såsom t. ex. instrumenter för landtmäteriet, spanmålsvågar för uppbördsmän o. s. v., och dessa arbetens stora noggranhet, ja t. o. m. »fulländning» vitsordas af V. Tidning. Bröderne äro utom gelbgjutare äfven smeder i jern, silfver och guld, stålstickare, vagnmakare, snickare, svarfvare och urmakare. Dessas vederlike är den tredje, 20
Märten Lassus från Vörå. Han är trädsnidare, stenslipare, målare och förgyllare samt har synnerligast sysselsatt sig med sistnämnda tvenne yrken, i det han målat och ornerat en mängd kyrkor i landet. Alla dessa män äro tillika driftiga och dugliga jordbrukare. Tusenkonstnärskapet är väl vanligen lika förderligt för talangen, som föga indrägtigt. Men det plägar vara en tillhörighet för alla autodidakter. Bristande undervisning hindrar dem att i en enda gren i konstfärdighet finna tillfredställelse för sin manande åtrå. De sjelfva och konsten förlora derpå ömsesidigt. Hvad kunde icke hafva blifvit af sådana män som de nämnda, om de blifvit födda i Paris eller London i stället för Ylivieska och Vörå?

30

107 BILDNINGENS STÅNDPUNKT I FINLAND.

Saima n:o 23 och 24 6. och 13. VI 1844

I. BILDNINGENS STÅNDPUNKT I FINLAND.

Med sann tacksamhet mot Red. för Helsingfors Tidningar gå vi att egna några ord åt det vigtiga föremål, »Finska Litteraturen och dess framtid,» under hvilken titel sagde blad innehållit en serie af artiklar, 40
berömligt vittnande för Red-s goda vilja att bjuda den läsande allmänheten äfven på allvarligare ämnen. Skyldig artighet bjuder oss likväl härvid utbedja oss en annan Tidnings benägna öfverseende, emedan vårt uppträdande i saken strider mot denna för öfverträffande »sakkänedom,» och »eftertanke» kända Tidnings uttryckliga förbud. Ett skäl för sådan mildhet torde sagde Tidning finna i det tålmod, hvarmed allmänheten och vi afvaktat dess utlofvade bevisning för Finska litteraturens goda framsteg under sistförflutna decennier. Evinnerlig skada vore det, om denna bevisning skulle helt och hållet torka in.

50
Emellertid hafva Helsingfors Tidningar med oss erkänt samma litteraturs fattigdom både till omfång och innehåll. Samma blad har till detta erkännande bifogat en mycket bevisande jemförelse mellan den litterära produktiviteten i Sverige och Finland. För vårt lands absoluta underlägsenhet vittnar detta bevis tillräckligt, då det ådagalägger, att produktiviteten i Sverige förhåller sig till den i Finland som *sju och en*

half till ett. Men det bevisar ännu något mera, än H. T. deri trott sig finna. De förutsätta nemligen, att denna olikhet skulle hafva mångahanda yttre orsaker, under det att en jemnlik bildning i båda länderna skulle göra densamma oväntad. Men hvem kan väl betvifla, att icke litteraturens tillstånd i ett land tillika ger en måttstock för dess invånares bildning? Anse icke H. T. att »ett folks andliga verksamhet» kan mätas »efter mängden af böcker och tryckta ark»? Och hvori består väl bildningen, om icke uti »andlig verksamhet,» uti kärlek för allt det, som rörer människans högre andliga intressen, och förmåga att verka för dessas främjande? H. T. hafva väl icke för denna jemförelse stadnat vid en dunkel föreställning, att massan af vetande vore lika stor hos individer af båda nationerna? Ty ett sådant vetande förtjenar väl icke namn af bildning. Gerna lär man ännu vara hugad att skilja mellan den intellektuella och sedliga bildningen, sägande: den förra kan visa olikhet, under det den sednare är jemnlik, ofta äfven större hos den, som vet mindre. Detta är obestridligt. Det *kan* visserligen inträffa. Men vi upprepa det, ett sådant vetande, är icke bildning. Och särskildt lär historien, att bland de folk, hos hvilka sedlig förnedring funnits jemte ett omfattande vetande, äfven den litterära produktiviteten upphört eller frambragt usla alster. Vore också förhållandet ett annat, så borde man obetingadt förkasta all intellektuel bildning såsom förderfvande. Må man derföre åberopa den ingalunda om det bästa vittnande brottmålsstatistiken i Sverige. Medgifver man tillvaron derstädes af en högre »andlig verksamhet» än i Finland, så måste man äfven erkänna, att bildningen der öfverhufvud står högre. Hvad särskildt den sedliga bildningen angår, så borde det väl vara allmän insigt, att den icke får mätas blott efter handlingens lagenlighet, utan äfven efter den sedliga frihet, med hvilken denna begås. Eljest skulle ju också vilden oftast böra i sedlig bildning ställas högre än något bland de Kristna folken.

Således: hvarje erkännande af litteraturens låga ståndpunkt i ett land, hvarje bevis för detta förhållande erkänner och bevisar äfven, att nationen befinner sig på en jemförelsevis lägre ståndpunkt af bildning. Härigenom kan det ingalunda anses vara förnekadt, att litteraturen på samma gång den är bildningens frukt, äfven utgör fröet till dennas vidare utveckling.

Erfarenheten, förmoda vi, skall äfven inom Finlands gränser hafva lärt mången, att den Svenska almogen står högre i bildning än Finnen. Då man i Nyland eller Österbottens kustland inträder i den Svenska bondens stuga, inger redan hans och hans omgifnings yttre föreställning om en längre hunnen odling, än den som röjer sig i Finnens rökfyllda pörte. Och en närmare bekantskap motsäger ingalunda denna föreställning. Vi åberopa såsom exempel de Svenska invånarna i Kronoby, i Pargas, i Kyrkslätt. Deras boningsplatser vid sjökusten må härtill hafva bidragit. Men att en fremmande stam innehaft desamma, har också afstängt Finnen från det inflytande på bildningen närheten till hafvet eger. Att denna Svenska almogens högre bildning äfven finnes på andra sidan hafvet, vet hvar och en, som besökt Sverige. Att också det sedan 1809 nyvaknade politiska medvetandet derstädes icke kunnat vara utan inflytande, lär lätt erkännas. I inre delarne af mellersta Sverige, det är erkändt, står bildningen något lägre, men på få ställen torde den nedstiga till Finnens öfverhufvud. Hos Svenska almogen i Finland finnes äfven medvetandet om eget företräde, och den betraktar Finnen med ett visst öfverseende.

Orsakerna till denna olikhet i bildning hos de båda fordom förenade

folken, måste väl sökas i Kristendomens och ett ordnad samhälls-
 skicks högre ålder i Sverige än i Finland. Huru väsendtligt äfven det
 förra landets politiska sjelfständighet, det sednares beroende måste
 inverkat på bildningens fortgång, torde ingen förbise. Om Finland haft
 lyckan ega Svenska språket till undervisnings och lagskipnings språk,
 lärer också detta föga bidragit till det folks bildning, som af samma
 språk icke förstår flera ord än de båda, »herre» och »dräng», och för
 hvilket det förra vanligen är liktydigt med »Svensk man.»

10 Den olikhet, som finnes mellan båda folkens almoge, måste äfven
 visa sig i medelklassens bildning, då man således unnantager den
 högsta samhällsklassen, hvilken påstås vara sig lik öfver hela Europa.
 Besynnerligt är det att förutsätta ett annat förhållande, att tro Finska
 folket på kortare tid än det Svenska hafva kunnat hinna till samma
 grad af bildning. Hvilken erfarenhet bevittnar väl sanningen af en
 sådan förutsättning? Och hvilken grund till dessa förmenta hastigare
 framsteg kan väl uppletas? Gifva kanske Finska nationallynnets kända
 tröghet och obeslutsamhet en förklaring häröfver? Skulle dessa upp-
 vägt alla de oblidare förhållanden, hvilka motverkat bildningens
 fortgång i Finland men icke i Sverige? Det finnes blott ett vilkor för en
 20 sådan hastigare utveckling hos en nation, och om detta enda vilkor
 skola vi framdeles tala.

Kanske är det påkostande att öfvergifva illusioner, isynnerhet dem,
 hvilka smeka nationalfåfängan. Men deras aflägsnande är helsosamt
 och fruktbärande. Ty just dessa illusioner gifva »en trång blick öfver
 lifvet, så att säga en andlig närsynthet, hvilka inskränka människans
 håg och sträfvande till den torfva, på hvilken hon föddes, och hindra
 den fria blicken öfver en verld, så lärorik genom stora intressens kamp
 och så förädlande genom anblicken af det evigas ständiga uppenbarel-
 ser i vexlande former.» Den, som klagat öfver denna närsynthet, bör
 30 derföre äfven låta illusionerna fara. Och en sådan illusion är H. T:s
 förutsättning, att Sverige och Finland »med fog kunna anses innehafva
 samma ståndpunkt i bildning.»

I nära sammanhang med det anförda står frågan om kyrkans och
 presterskapets förhållande till nationens bildning. H. T. hafva åberopat
 detta förhållande för att antyda, huru presterskapet skulle utgöra
 förmedlaren mellan massan af folket och den företrädesvis bildade
 klassen, så att denna icke, efter hvad Saima påstått, skulle stå isolerad
 ifrån den förra och den Finska nationaliteten.

40 Vi äro icke sinnade att förneka den religiösa undervisningens stora
 betydelse för hvarje nations bildning. Icke heller tvifle vi, att prester-
 skapet i Finland bättre än något annat stånd är förtroligt med det
 egentliga folkets sätt att tänka och känna. Ty för de flesta öfriga
 ståndspersoner i landet äro folkets tänkesätt och det Finska national-
 lynnet än i denna dag en dunkel gåta. Men detta erkännande gör oss
 icke blinda för det verkliga förhållande, i hvilket presterskapet för
 närvarande står både till de bildade samhällsklasserna och det egentliga
 folket.

Ända ifrån reformationens tider har man vågat uttala det, att kyrkan
 50 likasom hvarje annan mänsklig institution utan en tidsenlig utveckling
 upphör att vara fullt verksam för sitt ändamål. Utan att inlåta oss i
 noggrannare undersökningar af Lutherska kyrkans närvarande till-
 stånd, vilje vi endast åberopa de kända rörelser inom densamma,
 hvilka för hvarje opartisk betraktare bevisa, att den icke mera för
 folkens andliga behof verkar så tillfredställande som den förut verkat.
 Hurudant förhållandet är inom protestantiska kyrkorna i Tyskland, är

mången af våra läsare bekant. Mångfaldiga stridigheter, utgående dels från vetenskapens anspråk på större oberoende af den antagna kyrkoläran, dels från den nitälskande fromhetens sträfvande att återföra kyrkan till, hvad den varit och i dess tanka borde vara, hafva här i decennier arbetat för reformer, som redan till en del blifvit vidtagna. Med skäl kan man anse vetenskapens reaktion mot kyrkan utgöra en yttring af dennas förminskade inflytande på de litterärt bildade, pietismen och densamma liknande rörelser åter för en dylik från den mindre bildade mängdens sida. I Sverige och Finland hafva andliga rörelser af det sednare slaget vittnat om obelåtenheten med det närvarande, i det förra landet äfven vetenskapen börjat oroa det i kyrkan bestående. Ja man har der med kraftig bevisning och vältalighet sökt påbörda kyrkans stationära skick till och med sedlighetens förfall bland massan af folket, och den Tidning, Svenska Biet, i hvilken man äfven hos oss läsit dessa påståenden, har ännu icke haft något att mot dem anföra, ehuru densamma alltid visat sig vara en kyrkans ifriga kämpe. Äfven i vårt land hafva röster höjt sig i dessa ämnen. Vi hänvisa till Finl. Allm. Tidning för detta år N:o 29.

10

Med det anförda hafva vi velat antyda, huru kyrkans inflytande både på massan af folket och de bildade under tidens lopp blifvit försvagadt. Det är ingen obekant, att detta beror af hela den nyare tidens riktning, som, då den satt staten utom kyrkans ledning, äfven kräft en bildning bredvid den, som kyrkan förmår meddela. Derföre torde det vida afvika från verkliga förhållandet, om man med H. T. antager landets presterskap »under alla sednare» tider hafva utgjort en förmedlande länk mellan nationaliteten och den fremmande bildningen. Presterskapet är icke mer uteslutande, icke ens företrädesvis den intellektuella bildningens innehafvare. Dess verksamhet för almogens bildning kvarstår väl, men af anförda orsaker mindre tillräcklig och genomgripande än fordom. Dess inverkan på de såkallade bildade samhällsklasserna deremot är, såsom daglig erfarenhet lärer, på mångahanda sätt inskränkt. Denna inverkan kan också vara beroende blott af en högre insigt i andliga ting och är vid dessa bunden. Men huru den skulle tillföra de bildade samhällsklasserna Finsk nationalitet, detta är oss en gåta. Ingalunda kunna H. T. mena, att presterskapet i det allmänna umgänget, i sällskapslifvet meddela densamma. Ty detta styres väl af andra tongifvande än kyrkans tjenare.

20

30

Men om också denna ledare för Finska nationalitetens sammanhang med den högre bildningen i landet faller, vilje vi likväl icke förneka, att äfven de bildade samhällsklasserna, hvilka ju sjelfva till större delen hafva Finskt ursprung, bibehållit någon anstrykning af sitt folks nationela egenheter och lynne. Vårt yrkande i detta hänseende har endast gått derhän (Se Saima N:o 1), att den egentliga Finnens bildning och dennas litteratur är för de företrädesvis bildade samhällsklasserna fremmande, hvarföre äfven dessa med få undantag saknat intresse för denna litteratur, under det deras egen är ett lån från fremlingen, utan kraft att lifva och nära.

40

Detta påstående kan i förevarande fall, vi medgifva det, mindre bevisas, än dess sanning kan kännas och omedelbart erfaras. Man kan väl åberopa: hvilket deltagande bland de bildade hafva väl Finska Litteratursällskapets sträfvanden väckt? Huru mången har väl tagit kännedom af den litteratur Lönnrot bragt i dagen? Hvem har skrivit Finlands historie, hvem dess geografi, hvem dess statistik? Man svarar med kompendier på några blad. Men i sådane produkter framträder icke det sanna intresset. Huru matta hafva icke försöken att skriva för

50

folket varit? Landets tidningar tala om det vaknade medvetandet af Finsk nationalitet. Men i hvilken af dessa Tidningar finnes ett Finskt ord? – om man unnantager fennicismen i deras Svenska. Blyges man då för folkets språk? Nej man prisar dess rikedom och skönhet. Men man vet allt för väl, att för den bildade delen af nationen, för den, hvilken man påstår genom presterskapet hafva blifvit nationaliserad, detta språk är ofattligt eller motbudande. Försök af sådant slag, det vet man, kunde förstöra deras herrliga produkters debit.

10 Funnes verkligen en litteratur i landet, då kunde äfven fråga uppstå, huruvida densamma är nationel eller icke. Och af denna frukt kunde man äfven lära känna, ur hvilken rot dess fästen uppsprungit. Väl hafva H. T. med någon öfvertygelse nämnt Porthans namn, Den gamla knekten och Elgskyttearne. Det gör oss ondt att äfven i detta hänseende nödgas blotta en illusion. Hvad ger nemligen Porthans namn dess gloria? – Det kan förefalla oväntadt, men vi svara: ingalunda hans arbeten! Jemförelsevis få män i landet känna ens, hvad Porthan skrivit. Oss äro blott hans anmärkningar till Justeens Chronicon bekanta. Men dessa röja mindre vetenskapsmannen än samlaren. Till något vetenskapligt helt har oss veterligen hans verksamhet aldrig

20 svingat sig. Endast den traditionela öfvertygelsen om hans kärlek för saken utgör det, som förvärfvat honom ett namn både äradt och älskad. Franzéns sänger kunna vara skrifna hvar som helst i norden, på Bottenhafvets verstra kust likasåväl som på den östra. Den gamla knekten är en sång för hvarje land och tid. Runeberg behandlar i Elgskyttearne folkets lif, och skaldens blick fattar det i detta egendomliga. Kanske skulle dock en sträng granskning äfven här upptäcka partier, som falla ur denna karakter. Må man också medgifva, att detta epos är det mest nationela landet eger i Svenskt tungomål. Detta enda unnantag verkar likväl intet, då frågan gäller hela Finlands litteratur.

30 Dessa af H. T. anförda exempel gälla derföre icke såsom bevis. De gälla så mycket mindre, då dessa få prof borde bevisa ett unnantag från regeln. Ty ännu har väl ingen hört talas om en nationel-litteratur, som icke talar nationens språk. Det har derföre varit öfverflödigt att ens underkasta dem någon granskning. Ingen tänkande man skall någonsin vägra att anse frånvaron af en litteratur i landets språk äfven bevisa saknaden af en nationallitteratur.

40 Utan hinder af H. T:s anföranden anse vi det derföre stå fast, att i Finland den högre bildningen icke är nationel, och att derföre almogens bildning ifrån den förra är isolerad. Likaså hafva vi sökt visa, att en underlägsen bildning i landet öfverhufvud verkar för en underlägsen litteratur. Vidare att af först anförda orsaker äfven en litteratur, som kunde motsvara nationens bildningsgrad, saknas, samt att den, som förefinnes, af samma orsaker är betydelselös.

(n:o 24)

II. DET ENDA NÖDVÄNDIGA ICKE BLOTT FÖR DEN INHEMSKA LITTERATUREN.

50 Skulle inga andra orsaker finnas till den ringa litterära verksamheten i Finland, än folkets underlägsna bildning, så vore detta förhållande aldeles i sin ordning, och den sjelfförnöjda slummern skulle föga störas. Men om man åter omvänt ville uppskatta bildningen efter den litterära fattigdomen, så skulle den förra alltför mycket nedsättas. Utan att således förbise, hvad bildningen i detta hänseende gör nödvändigt, hafva vi uppvisat en medverkande orsak i den högre bildningens och nationalitetens ringa samband.

I föregående nummer sökte vi göra tydligt, att beviset för detta påstående, för att blifva fullkomligt bindande, redan skulle förutsätta en litteratur. Men det ringa, som förefinnes, kan säkert icke såsom något nationellt och egendomligt uppvisas. Ty att skrifter, som uteslutande behandla Finsk historie, hafva ett nationellt föremål, och att episk dikt finnes, hvilken likaledes sysselsätter sig med finska folklifvet, detta ger icke landets litteratur någon egendomlig stämpel. Skulle t. ex. Svenskarne kunnat upptäcka något sådant för den utmärkande, så kan säkert antagas, att de med helt annat deltagande skulle omfattat densamma än nu, då de deri endast se en matt härmning af deras egen litteratur. Hvad helst dugligt af Finsk man blifvit på Svenska språket skrifvet, det hafva Svenskarne icke tvekat att tillägna sig och sin litteratur, utan minsta aning derom, att de sålunda i densamma skulle upptagit några fremmande elementer.

10

Deremot utgör just det förhållande, att i Finland Svenska språket är det litterära, att således i allmänt antagen mening en nationallitteratur saknas, ett bevis för vårt påstående. Och om härtill läggas kända förhållanden mellan de Svenskt bildade samhällsklasserna i Finland och Finska almogen, så hoppas vi denna bevisning skall vara tillräcklig att öfvertyga de flesta läsare. Att den högre bildningen i landet är ett lån, och att den anda, i densamma röjer sig, är helt och hållet skild från den, som utmärker Finska allmogens sätt att tänka och känna, och som röjer sig i dennas ursprungligen inhemska litteratur, detta hafva vi i sanning ansett endast böra uttalas, för att allmänt erkännas.

20

Sammanhanget bjuder, då fråga är om en nationallitteratur, att äfven erinra, hvad med denna bör förstås. Dess omfattning har olika blifvit bestämd. Men uppenbarligen finnes för detta bestämma de ingen annan pålitlig grund, än att till densamma räkna allt det, som uttalar nationens egendomliga andliga utveckling. Från denna beskaffenhet anse vi endast de såkallade exakta vetenskaperna och filologien, så länge denna icke såsom använd inträder inom historiens eller spekulationsens gebit, vara undantagne. Ty matematikens formler, naturvetenskapernas iakttagelser äro af denna utveckling oberoende. Men det religiösa medvetandet, rättsbegreppen, uppfattningen af så väl mensklighetens som nationens egen historia, skaldens sätt att tänka och känna, allt detta utvecklar sig olika hos olika nationer, och i den hithörande litteraturen uttalar sig derföre nationens andliga lif. Till och med den blott formela kunskapen om nationens språk äfvensom dess nakna historiska annaler kunna sålunda icke hänföras till nationallitteraturen.

30

40

Hvad uppvisar nu väl den inhemska litteraturen af denna art? Och äfven om något häraf finnes, hvem vill väl betvifla, att en sådan litteratur endast i nationens eget språk kan vara, hvad den bör, att i sjelfva verket inga andra ord finnas för att uttala en nations andliga lif, än det språk, i hvilket den såsom särskild nation andligen lefver och röres? – Det vore barnsligt att häremot invända, att vi i den Finska poésien ega en litteratur, som kan sägas omfatta hela det gebit, vi antagit tillhöra nationallitteraturen. Ty en sekler gammal och för lika tid tillbaka afslutad litteratur uttalar förgångna släktens andlighet, icke den lefvande närvarande nationens.

50

Besinnar man således, hvad en nationallitteratur innebär, så måste man anse hvarje försök att ådagalägga dess tillvaro i vårt land härröra af välmenta illusioner, likasom å andra sidan erkänna, att Finska språkets upptagande och utbildande till landets litterära språk är ett nödvändigt vilkor för dess uppkomst. Helsingfors Tidningar hafva väl

modigt frågat: »Begär man en vetenskaplig nationallitteratur»? »Eller en vitter»? och ännu modigare bjudit på båda delarne; men samma blad har vid närmare besinnande satt bristen på en nationallitteratur främst bland orsakerna till litteraturens öfverhufvud låga ståndpunkt. Då det ännu härtill påminner, att »litteraturen är fattig på hvarje nationel betydelse, emedan den är fattig på hvarje annan,» så röjes här blott en förlägenhet, hvori bladet bragt sig genom sina egna deduktioner. Ty så många artiklar behöfdes väl icke för att hinna till det resultat, att landets litteratur är fattig, emedan en nationallitteratur saknas, och att den icke är nationel, emedan den är så fattig. Vi erkänna visserligen välmeningen i denna cirkelgång; men saken tarfvar raka vägar. Och i strid mot H. T:s förmenande anse vi, att maktligheten och sjelfbelåtenheten måste beröfvas hvarje stöd, hvarje efterlängtdad undflykt, för att kunna utrotas. Ju klarare människan inser, hvad henne brister, ju djupare hon känner behovet, desto lättare blir det henne att fylla detsamma. Andens alla krafter frammanas icke vid en belägenhet, som ännu är dräglig. Men de mångdubblas, då det gäller vara eller icke vara.

För den enklaste beräkning är det lätt att finna, huru litteraturen i landet quantitativt skulle förkofras, om Finska språket äfven vore dennas språk. Nära nog allt, hvad den Svenska bokhandeln nu tillförer oss både i original och öfversättning, skulle då ingå i den inhemska litteraturen. Antalet af strängt vetenskapliga skrifter är af naturliga orsaker äfven inskränkt i Sverge. Men de många vetenskapliga afhandlingar, hvilka skrivas för den större allmänheten, skulle då antingen öfversättas eller ersättas af inhemska originalarbeten. Ty de sednare äro för vetenskapsidkaren alltid mera lockande än öfversättningar, i hvilka han icke sällan ser en mindre passande sysselsättning. Sverges sköna litteratur skulle likaså klädas i Finsk drägt, och om äfven blott ett urval af densamma skedde, så vore derpå föga förloradt, isynnerhet då väl förutsättas bör, att med vaknad kärlek till fäderneslandets språk och en allmännare förmåga att använda detsamma äfven skaldeanlag lättare skulle utvecklas, och i allmänhet den sköna litteraturen odlas mera än nu.

Sådane deremot förhållandena nu äro, är så väl den inhemska litteraturens kvantitativa utvidgande afskuret, som föga hopp finnes, att den någonsin skulle vinna ett betydelse-rikare innehåll. Eller hvem vill väl hoppas, äfven om inga andra hinder funnes, att Finlands Svenska litteratur någonsin skulle kunna ingå en täflan med Sverges egen? Sverge har fördelen af en äldre och längre fortskriden bildning; dess litteratur har redan en historia, mäktigt understödd af sjelfva nationens; det räknar vetenskapsmän, som gjort epok i vetenskapens häfder, skalder och vittra författare, hvilkas arbeten läsas på alla Europeiska språk; det har företrädet af närheten till Europas mest bildade nationer, af stamförvandtskapen med Tyskland och af den för framtiden otvifvelaktigt viktigare med Danmark och Norrige. Hvad har den Svenska litteraturen i Finland att sätta upp häremot? Den har icke ens ett eget namn, om icke ett diktadt i några inhemska dagblad; huru skulle den då ega en historia? Den har ingen forntid; och hvem kan väl framvisa någon enda antaglig förhoppning på en framtid för densamma? Huru skall den någonsin blifva annat, än hvad den varit, ett ringa bihang till den Svenska litteraturen? Hvem, som med öppna ögon betraktat förhållandena, kan väl neka, att man i Sverge om Finlands få litterära produkter tagit allt mindre kännedom med hvarje år sedan 1809? Det är icke på denna sidan Bottenhafvet, Svenska

bildningen och litteraturen numera söker ett stöd.

Och framför allt annat, huru skall någonsin litteraturen uppblomma på ett annat språk än nationens eget? Är väl språket något för människan så likgiltigt, att hon kan kläda den bildning, hon af sitt fädernesland mottagit och med sin nation har gemensam, uti hvilken drägt som helst? Man menar kanske: ljud som ljud, språk som språk; de äro olika sätt att meddela samma tankar. Men människan meddelar icke blott sina tankar i orden, hon tror och känner, vet och vill i ord, hennes tanke, hela hennes förnuftiga väsende röres och lefver uti språket. Huru skulle då en nations andlighet kunna uttala sig i något annat språk än dess eget? Med hvilken kärlek skall ett folk kunna omfatta yttringarna af densamma, då de framträda i en fremmande, lånad form, i hvilken det icke igenkänner sin egen verksamhet? – Man skall söka förebygga tillämpningen häraf, i det man säger: men Svenskan är ju de bildades i landet modersmål. Fråga då, om Svenskarne frånsagt sig detta språk såsom sitt! Eller äro dessa bildade födda af Svenska mödrar, hvilkas språk de tala? Hvarföre tillegna de sig då namnet Finnar? – Här finnes intet tredje. Antingen slafva de under en fremmande bildning jemte ett fremmande språk, och då bör detta ok afskuddas, eller de göra denna bildning och detta språk till sitt eget, och då afsäga de sig sin nationalitet. 10

Fåfängt är det altså att uppräknat andra orsaker till litteraturens låga ståndpunkt i landet. Man skrifver litet, läser litet, är kallsinnig, trög, idkar brödstudier; bokhandeln är dålig, förlagsrörelsen och honorarierna inga – hvad är allt detta annat än följer af de tvenne orsakerna: bildningen är underlägsen, ingen nationallitteratur finnes, hvilka tvenne omständigheter åter sammanhänga med och bero af hvarandra. Huru jollrande besvaras derföre icke frågan »Hvad bör göras»? med denna litania: »om det Finska lynnets sjelftillräcklighet och kallsinnighet för yttre impulser kunde i någon mon minskas; om fördomen att betrakta läsning som ett arbete kunde undanrödjas; om sällskapslifvet åtog sig att bearbeta litterära ämnen; om den klassiska skolbildningen gjorde den moderna litteraturen full rättvisa; om brödstudierna kunde förvandlas i fria studier» &c. &c. &c. – ! 30

Sätt i stället för allt detta: Om nationens språk vore litteraturens och bildningens! – Då vet man äfven, hvad man »bör hoppas». Ingen nation har någonsin bevarat sin nationalitet genom att uppgifva sitt språk, genom att likasom rädda sitt andliga lif in i ett fremmande hus. Men finnes hos ett folk något, hvarigenom den är kallad att arbeta för mensklighetens allmänna utveckling, så finnes det endast sålunda, att nationen är sig sjelf, i sin egen andes djup har sitt fasta varande. Eljest »bör man hoppas» – *intet*. 40

108 ETT FÖRETAG, HVARPÅ ...

Saima n:o 24 13. VI 1844

Ett företag, hvarpå vi redan förut tagit oss friheten fästa uppmärksamheten, vore ett Mossodlingsbolag för Kuopio län. Gagnet af detsamma för det allmänna lärer ingen betvifla. Att det äfven med omtänksam förvaltning för bolagsmännerna sjelfva kan blifva högst lönande, har Vasa mossodlingsbolag genom sitt exempel bevisat. Man har sagt oss, att föga någon jordegare i detta län skulle afträda ens den för företaget nödvändiga mark. Men det står ju ingenstädes skrifvet, att icke 50